

Zgodba, ki kar kliče po filmu

Zdenko Matoz Glasbeni novinar in pisatelj je izdal bogato in dragoceno biografijo skupine Niet, ki praznuje štiri desetletja obstoja

Zdenko Matoz sodi med največje poznavalce slovenske pop rock glasbe, ki ji je posvetil novinarsko pot. Prav tako se je podpisal pod sedem knjižnih izdaj, med odmevnejšimi je *Orlek: 20 let knap'n'rolla* iz leta 2009.

ANDREJ PREDIN

Njegova druga glasbena knjiga predstavlja enega od največjih slovenskih kulturnih fenomenov, skupino Niet. Gre za bogato in vsebinsko razgibano izdajo, ki poleg biografije vključuje vtise in premisleke vrste znanih posameznikov, skupaj z bogatim fotoarhivom, di-skografijo in besedili skladb. Knjigi je priložena tudi zgoščenka.

Kako se je rodila zamisel za knjigo? Obletnica je bila dejavnik, mar ne?

Decembra lani me je poklical Jani Jerant, menedžer skupine Niet, in me vprašal, ali bi bil ob štiridesetletnici delovanja pripravljen napisati knjigo. Nisem veliko razmišljal, pogosto pravim, da sem vesel vsake knjige o slovenskih glasbenikih, in sem privolil.

Ker še nisem vedel natančno, v kaj se spuščam, smo se sprva celo pogovarjali, da bi knjiga izšla še pred koncertom, ki je bil 24. maja v ljubljanskih Križankah. Vendar sem kaj hitro ugotovil, da to časovno ne bo izvedljivo na pričakovani ravni in v takšnem obsegu knjige.

Zakaj skupina Niet? Kakšen je vaš odnos do njih?

Nietovci so od mene starejši kakšna tri, štiri leta, vendar je to še vedno glasba moje generacije. Glede na to, da sem prišel študirat novinarstvo v Ljubljano in sem se že takrat pretvarjal, da sem glasbeni novinar, me je ljubljanska alternativna scena pritegnila. Svet smo reševali med dolgimi razpravami v kavarni Union in Riu, kjer

smo imeli svoja zatočišča. Skupino Niet sem videl na njenem prvem velikem koncertu, to je bilo na *Novem rocku* leta 1984. Glasbeno mi je bila blizu ljubljanska hard-core scena, čeprav ne jaz ne Nieti nismo bili v celoti del tega.

Ob pogovorih za knjigo sem med drugim izvedel, da je moja kratkotrajna skupina The Noise-makers delila prostor za vaje tudi z Nieti, na koncu hodnika kleti na Kersnikovi 4. Mi smo imeli le eno vajo, ker nas je naslednjič tam pričakal moj uničen ojačevallec, s cvetočimi membranami na zvočnikih.

Knjiga po strukturi in vsebini odstopa od klasičnih biografij. Kako se je sestavila, kaj so bili vaši cilji?

Izziv je bil, kako skupino, ki je bila najbolj kulturna v zgodovini slovenske glasbe, sploh predstaviti. Najbolj dramatično delovanje je bilo prvi dve leti, spomnili pa naj bi se štirideset let skupine.

Torej je bilo treba delati tudi na volumnu, z iskanjem primernih sogovornikov. Knjigo sestavlja osnovna zgodba o skupini, tej sledijo pogovori z nekdanjimi člani skupine in siceršnjimi sopotniki. Posebno pozornost sem namenil prvemu tribute albumu v zgodovini slovenske glasbe, ki je posvečen le eni skupini. To je kompilacija *Drž te jih! To niso Niet!!!*, ki je izšla leta 1998 pri založbi Vinylmania Records Rolanda Jurečka. Slednji je sicer 'sokriv', da je zasedba prekrmarila devetdeseta leta in bila vse večji kult, predvsem med srednješolsko mladino.

Ste uveljavljeni glasbeni novinar, za seboj imate več knjižnih izdaj. V čem je tokratni ustvarjalni proces odstopal od prejšnjih?

Ta knjiga je sicer nastala podobno kot knjiga *Orlek: 20 let knap'n'rolla*, le da je bilo sogovornikov precej več. Moja prva glasbena knjiga o skupini Orlek je prav tako nastala

Zdenko Matoz je avtor knjige o skupini Niet. FOTO MATEJ DRUŽNIK

Knjižni izdaji je priložena tudi zgoščenka. FOTO PROMOCIJSKO GRADIVO

na njihovo pobudo in so pri nastanku aktivno sodelovali. Tokrat sem hitro ugotovil, da je brskanje po arhivih in iskanje člankov o skupini Niet dolgočasno in dolgotrajno opravilo, pa tudi kaj posebno novega nisem izvedel, ker sem jih spremljal ves čas. Tako da sem arhive hitro opustil in se lotil knjige na način, ki mi je kot novinarju najljubši – s pogovori.

Pogovori so bili zelo zanimivi, izvedel sem veliko novega, potem pa je to bilo seveda treba zapisati v smiselni obliki.

Omenili ste, da v knjigi sodeluje veliko glasbenikov ali vidnejših imen iz kroga skupine in takratne kulturno-umetniške scene. Kako ste jih zbrali in kakšen je bil njihov odziv?

Osnovni seznam predlaganih sogovornikov je pripravil Igor Dernovšek in z večino sem se nato tudi pogovoril. Številne sogovornike sem dodal, ker se mi je zdelo, da so ključni za zgodbo o skupini Niet. Le en ali dva sogovornika sta zavrnila sodelovanje.

Tu moram poudariti posebno angažiranost Igorja Dernovška,

ki je osnovni zgodbi, ki sem jo zapisal, marsikaj odvzel in dodal. Navsezadnje je to predvsem njegova življenjska in glasbena pot. Borut Marolt je bil dejaven pri izboru in urejanju podpisov za fotografije, Jani Jerant pa je urejal številne druge zadeve, povezane s fotografijami in še čim.

Pravite, da ste med pisanjem izvedli veliko novega o zasedbi. Najbolj me je presenetil prvi pevec Nietov Primož Habič, ki se oblikuje, potem ko ga z različnih kotov osvetlijo sogovorniki, v pravi jamesdeanovski lik. In ta lik kar kliče po nastanku prvega slovenskega biografskega glasbenega filma. Bil je res poseben patron, v gostilni je rad pojedel nagejne ter jih zalil s pivom, nato pa je, če je v gostilni razgrajal, naslednji dan prišel v isto gostilno z rožami ter se opravičil natakarcu za svoje obnašanje in ji izročil rože.

Kaj je bil največji izziv med pisanjem, če preskočimo pridobivanje finančnih sredstev? Največji izziv je bil, kako smiselno oblikovati vse te zgodbe, ki so nastale v pogovori. Pogovori so zanimivi, pisanje samo pa je zahtevno in samotno opravilo. Ker smo se šele proti koncu pisanja knjige dokončno dogovorili z založbo Primus, prej smo se pogovarjali še z nekaterimi, me je na trenutke zajelo malodušje, za koga sploh to pišem. Vendar je vse bilo že tako daleč, da res ne bi imelo smisla odnehati. Ko smo se dogovorili, da bo Žiga Valetič knjigo uredil in oblikoval, smo dobili nov zagon. Glede finančnih sredstev je pa tako, da je založba Primus pripravila predlog za sofinanciranje izdaje z denarjem javne agencije za knjigo, vendar se komisiji to ni zdel projekt, ki bi ga podprli. Tako gre to, pravi Kurt Vonnegut.

Ne glede na to smo na koncu naredili ličen knjižni izdelek, ki je postavil nove in višje standarde na področju knjig, namenjenih glasbi in glasbenikom. Najbolj pomemb-

no je, da se vse skupaj bere zelo napeto. Taki so namreč prvi odzivi bralcev.

Omeniti je treba, da je plošči priložena zgoščenka. Zvočni del knjige je bil seveda nujen in sem vesel, da sodeluje tudi ZKP RTV Slovenija. Vsaj prva naklada tisoč izvodov knjige bo imela priložen cedé s štiriindvajsetimi skladbami, ki so vzorčni presek njihove glasbene ustvarjalnosti, vključno z novo pesmijo *Tema rjove skozi mesto*. Izbor je enak tistemu na dvojni vinilni kompilaciji *Pa tako lep dan je bil 1984–2024*, ki je izšla maja, pred koncertom v Križankah.

Skupina še vedno deluje. Kako se ustvarjalci spoprijemajo z lastno dediščino in trenutnim statusom? Dejstvo je, da je skupina Niet, ko se je leta 2008 vrnila z novim pevcem Borutom Maroltom, ubila

Najbolj me je presenetil prvi pevec Nietov Primož Habič, ki se oblikuje, potem ko ga z različnih kotov osvetlijo sogovorniki, v pravi jamesdeanovski lik.

kult Nietov. Po drugi strani pa brez Marolta Nietov ne bi več bilo. Tu je vsekakor treba omeniti trmo in vztrajanje Igorja Dernovška, ki se nikoli ni dokončno sprijaznil s tem, da je zgodba s skupino Niet končana. Sedanja postava, v kateri so še kitarist Robert Likar, baskitarist Janez Brezigar in bobnar Tomaž Bergant - Breht, je kompaktna, kar je pokazala

tako v razprodanih Križankah kot na klubskih koncertih, ki jih bo štirideset ob štiridesetletnici delovanja.

Knjiga je že na prodajnih policah. Kje in kako jo boste predstavljali?

Velika predstavitev s pogovorom bo v torek, 26. novembra, ob 11. uri na glavnem odru knjižnega sejma na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Pogovor z avtorjem, člani skupine Niet in Mojco Menart iz ZKP RTV Slovenija bo vodil urednik in oblikovalec knjige Žiga Valetič. Po pogovoru bodo člani skupine na stojnici založbe Primus podpisovali knjige.

Prav tako bodo še manjše predstavitve s podpisovanjem v Klubu MC Brežice 7. decembra, 14. decembra ob praznovanju tridesetletnice delovanja ljubljanskega kluba Orto bar in 26. decembra v domžalskem klubu Bluenote.

Borut Marolt z občinstvom na letošnjem koncertu v Križankah FOTO MIRO MAJČEN

neDELO
Odprite boljše strani tedna.

Preberite v novi številki

Nedelo kupite od sobote do petka na večini prodajnih mest po vsej Sloveniji.
Naročila: ☎ 080 11 99 ali ✉ narocnine@delo.si.

Dejelo d.o.o., Likovna ulica 1, SI 1000 Ljubljana, 0518598

MILENA ZUPANČIČ
Ko začneš bolezen pestovati in se smiliti samemu sebi, je s tabo konec

NENAVADNE KADROVSKE POTEZE DONALDA TRUMPA
Vsi predsednikovi možje

SARA VOLČIČ:
Morilci nas fascinirajo, ker vsi nosimo temo v sebi

POSESTVO PETERC, PREJEMNIK PRESTIŽNE NAGRADE CONDÉ NAST JOHANSENS
Vsake toliko je vredno zaupati možu

ODPRTA KUHINJA:
Recepti z vrtička v blokovskem naselju

